

Zas Latweeschu draugs.

1844. 20 Janwar.

3^{sha} lappa.

J a u n a s s i n n a s.

Is Rihges. Rihges rāhts ar sawadu grahinatu irr fluddinajuse, zif galwas, naudas un zittas dohschanas par scho 1844tu gaddu wisseem teem wihreem ja-makfa, kas Rihges birgeru, ammatneeku, darba-wihru, woi deenest-tauschu rullōs eerakstīti. Ammatneekeem un birgereem, ja winneem arri nahkās rekrufschu-naudu doht, ja makfa 7 rubli 50 kap. sudr.; bes rekrufschu-naudas 5 rubli 53 kap. f. — Darba-wihreem, ja teem arri rekrufschu-nauda ja-dohd; ja makfa 4 rubli 75 kap. f.; bet bes rekrufschu naudas 4 rubli 40 kap. f. — Deenest-taudis, ja teem arri rekrufschu-naudu buhs doht, makfās 2 rubtus 75 kap. f.; bet bes rekrufschu-naudas 2 rubl. 40 kap. f.

Is Lehrpates. Zas leels Peipus-efars, kas 80 werstes gorrumā un 60 werstes plattumā, steepjāhs starp Widsēmnes, Iggauu semmes un Pleskawas gubbermentes; bet drihscham arri no Pehterburges gubbermentes atnahf semneeki, tanni esarā sweijohf. Tā arri 25tā Nowember, kad tur jau labbi bija fallis, atnahze 24 Kreewu semneeki, un dewāhs us esara leddu. Bet warrena wehtra, kas tanni laikā plohsjāhs, norahwe to leelu leddus gabbalu, kur wihri stahweja wirftu, un dsinne to felgā. Trihs deenas un naktis nabbaga wihri bes maises un palihgā, un drihs jau nosalluschi tur maldijāhs apkahrt, kamehr no Widsēmnes mallas winnūs eeraudsija. Sabeedrojāhs 28 semneeki no ta zeema Krasnogora, kas Koddaferes basnijas walsti appalsch tahs muischas Kōkora, un ar dehteem un strikkeem, kahrtim un stangahm nehmahs tohs nelaimigus glahbt. Gauschi publejāhs, samu paschu dsihwibu ne behdadami, kamehr winneem ar Deewa shehligu palihgu beidsohf isdewāhs. Bija 4 leelas laiwas nehmuschi un ar leelahm mohkahm tahs zittās weetās pahf to glehwu leddu, kas pee Widsēmnes mallas bija, stuhmuschi, zittās weetās tahm uhdens zeltu zaur leddu iszirtuschi. Usnehme tohs isglahbtus arri sawās mahjās, apkohpe un pameeloja winnūs, kalei shee pehz diwahm deenahm spirgti un wesseli jau warreja eet us mahjahm. — Lehrpates bruggu-teesa wissu scho leetu gruntigi irr ismeklejusē, un turklāht dabbuja sinnahf, ka tee isglahbtī wihri wiffi effohf no Pehterburges gubbermentes, un prohti: 13 no Drantienbaumes aprinkā, dsimti taudis no tahs leelwirstenes Helenas Pawlownas muischahm, un tee 11 zitti no Odowes aprinkā, krohna taudis.

Is Zelgawas. Kursēmnes krohna-muischu waldischana fluddina, ka winna 28tā un 31mā Janwar-deenā eeksch Zelgawas trihs krohna-muischas, pee kur-

rahm semneeku klauffchanas naw, uhtropi isdohfchoht us renti teem zilwe-
keem, kas wiffwairak fohlihs. Un prohti: Enguri, kam 42 puhru weetas katra
lauka, un kas 105 pohdus seena isdohd, un flaidri 225 rubtus un 53 kap. f. eenefs;
Bramberges-muischu, kam lauti, kur 38 puhrus warr isfeht, un kas 113 poh-
dus seena isdohd un 146 rubtus un 56 $\frac{1}{2}$ kap. f. eenefs; un Kirkauemuischu,
kam lauft, kur 54 puhrus warr isfeht, un kas 180 pohdus seena isdohd un 155 ru-
btus un 40 $\frac{1}{2}$ kap. f. eenefs.

Is Ohdeffas, pee melnas juhvas. Teem Tataru-kaudim, kas pa Tau-
ries deenas widdus juhr-mallu dsihwo, jau fenn sawadas linnu-sehklas irr,
kurru graudi drihs ohtru reis leelaki pahz zittahm linnu-sehklahm;
bet wiini lihds schim mas tohs zeenija isfeht. Tanni 1840ta gadda isdewahs wee-
nam muischneekam, tam palkowneekam Olio wahrda, 12 mahzimus no schahm Ta-
taru linnu-sehklahm dabbuht, un isfeht. Ko tik isdabbuja, to ohtra gadda atkal isfehje.
Ta arri isfehje aispehrn wehl zits Tauries semmes muischneeks, Bager wahrda, scho
paschu linn-sehflu, un prohti: us teem pascheem laukeem, kur wiinsch zittahrt to
wezzu linn-sehflu bija audsejis; un raug, abbeem ar scho jaunu sorti ta laimejabs,
ka wiini pa wiffam wairs to wezzu ne gribb audseht; jo reiz: 1) Tataru linn-sehkla,
no siltas semmes nahkse, fausa laikâ ne tik drihs eijohr pohsta; 2) schi sehkla,
weena laikâ ar wezzu isfehsta, 12 lihds 15 deenas agraki paleekohr gattawa; 3) faufds
gaddos jauna sorte isdohdohr wairak, ne ka zittos gaddos; un 4) warroht us to
paschu lauku, kur no wezzas sortes tik 3 puhrus isfehje, no jaunus isfeht 4
puhrus, un ta semneeks pataupoht ne ween ruhmes, bet arri darba un
naudas. — Kam patihk no schahs linn-sehklas dauds mas dabbuht, tas to
warrehs nopirkt pee Bager kungâ pascha, kas eetsch Ohdeffas pilsehtas
dsihwo, un labpraht wiffu sawu linn-sehflu scho reis gribb pahrdohr.

U f i a.

Estapadesmita sinna.

(Tahs ihfas sinnas par muhsu pasauli jeb semmi 69tojs gabbals.)

Mesopotamia. Schi semme widdu stary diwi leelahm straumehm, kas abbas
Perseru juhvas-likumâ eegahschahs. Weenal no tahm wahrds Eiprate un
ohtral Tigris. Weens leels tukfnesis, nosaukts Sirexu un arri Araberu tukfne-
sis, to schirre no Juhdu un Sirexu semmes. Kad no Juhdu, woi no Sirexu
semmes tur gribb tik, tad zaur scho tukfnesi ja-eet zauri, ja ne gribb tohti
leelu rinkt apkahrt stalgah. Par to eeschanu zaur scho tukfnesi irr
reismanu gramatas ta raskstihis: Kad us turren eet, un jau tuwumâ
nahk, tad reds kahdus kalnus un arri kahdus labbus klajumus,
un tur irr uppites un apzeemi; bet jo tahlak eet, jo klaja, fausa
un tukfcha ta semme, un pehdigi smiltschu klajums, ka juhva tik
leels, preeksch ajjim. Tik tahk, ka tik aqs warr redseht, ne
kahds kohks, nedf krumms, nedf pilsehts, nedf apzeems,
nedf kahda ehka. Bet tas tak naw ta, ka ne kahda labba
weetina tur ne buhtu. Schè un tur irr, itt ka falla juhva,
kahds gabbalinsch, kur amoschi, sahse un kohki. Reisneeki
schi apmettahs un isduffahs ar saweem lohpeem, dschrdina
sawus kameelus un pilda sawus uhdens-traufus ar
prischu uhdeni. Ta ta ne buhtu,

tab jau ne weens schè warretu zauri tift, jo kamehr zauri teef, pulks deenu wahjag. Daudsreis noteek, fa zaur faules karstumu awofchi isfihf, un tad zilwekeem un lohpeem, fas us zekka irr, ja nosmohf. Bes ta arri dascha zitta listta usnahf. Daschu reisi karsts wehisch, fo Somum fauz, zekahs. Kad tas nahf, tad to jau no tablenes reds, jo tad gais debbes-mallâ kâ ugguns isfkattahs. Zilweki un lohpi pee semmes us mutti mettahs. Kad tâ darra, tad schis wehisch aiseet pahri, jo winsch eet tâ, fa pahri pehdu no semmes nohst paleek. Ja fas tâ ne darra, tad wehisch winnu aissnem, un winnam dshwiba pa gallam. Zittu reisi atkal Araberi, fas weetahm schè tufnesi dshwo, un pulkôs pa tufnesi apkahrt jahdele, reisneekeem uskriht un tohs fauz un aplaupa; tapehz jau arri zekka laudis schè zittadi fawu zelu ne eet, kâ tik leelôs pulkôs ween, un ar plintehm, schèhpeem un sohbineem. — Mesopotamia irr lohri labba semme, kaut arri tur weetahm tufneschu gabbali. Wifs tur baggatigi aug, ja tik semmi apfohpj. Seemeli kalni, kurrus Laura=kalnus nofauz. Eedshwotaji irr Turki, Araberi, Armenieri, Greekeri un Schihdi. Pirmajs pilssehts irr Diarbekira ar 100,000 eedshwotajeem, un Mosule, abbi pee Tigris straumes, pee kurras arri Ninive bija, us kurren Deews to praweeti Jonu subtijsa, lai tur winna dusnibu pasluddina; jo schè ta wezza Affihreeru walste irr bijuse. — Mesopotamiai seemela puffè irr Armenieru semme. Armenieri irr kristigi zilweki un prahstigi un lehn-firdigi laudis; kohpmannu buhschana winneem ta wissu mihta. Armenieru seemela mallâ Turku Turjeru=semme, Kaukasa kalnôs. — Mesopotamias rihta puffè irr Kurdistana. Eedshwotaji irr Kurdi, laudis, fas, kâ Araberi, no lohpu kohpschanas un laupischanas dshwo. — Schai semmei deenas=widdû irr semmes gabhals, fur wezzôs laikôs Babilonieru un Kaldeeru walste bijusi, un fas tanni laikâ baggaribas deht lohri bij flawehts, taggad gan driht wissur tufnesis. Schè bij Babilona jeb Babel, fawâ laikâ pirmajs pilssehts pasaulè. Par Babiloni wezzâs grahamatâs rakstihis: Winna 4 juhdses garea un tik pat platta bijusi. Wiffapkahrt muhris bijis tik augsts, kâ tohrnis, un tik resns, fa wirsû warrejuschi 16 jahseji blakam jahrt, woi arri 6 wahgi blakkam braukt. Wahri 100 bijuschi. Pilssehta widdû stakwejis leels kalns, no zilwekeem muhrehts, wehl augstaks, ne kâ tas muhris ap pilssehta; wiff-apkahrt plaschi gangi jeb zekki, weens pahr ohtru; us scheem gangeem semme usnesta, fur stahdijuschi jaukus kohlus un jaukas pulkes, tâ fa wifs schis kalns bijis dahrs. Us scha pilssehta weetas nu tik wezzu gruschu kalnini. — Taggad schinni semmè diwi pilssehti, fas wehrâ leekami, Bagdade ar 100,000 laudim, un Basra, fas arri deesgan leela. Abbôs leela andele un tapehz arri baggariba.

.....g.

Ustizzigs Indianeris.

Kahds Indianeris no fawa nahburga bij tabaku luhdsis. Schis rohku bahse Eeschâ un tam weenu faujinu dewe. Ohtrâ rihta tas luhdses atkal pee fawa nahburga atnahf un atnesf dahlderî atpakkaf, fo schis tam ar tabaku bij eedewis. Kad daschi schim to padohmu bij dewuschji, lai naudu paturroht, tad schis rohku us kruhîm lizzis, tâ fazzija: Sirdi man irr weens labs un ohtris ta uns zilweks. Tas labbajs zilweks

fazzija: »Ea nauda tew ne peederr; atdohd to tam, kam ta peederr.« Tas taunajs zilweks fazzija: »Ea tew irr eedohda, ta tew arr' peederr.« Tad atkal tas labbajs fazzija: »Eas nau teefa, tabaka gan tew peederreja, bet nauda wis nè.« Tad atkal tas taunajs zilweks fazzija: »Ne behda ne ko, eij un pirz par to brandwihnu.« — Es ne sinnaju, ko darriht, un gahju gulleht, lai firdi nahktu meers. Bet tas labbajs zilweks ar to tauno bahrahs zauru nakti, ta ka man pirms meers ne nahze firdi, kamehr to naudu atnessu atpakkat. — Miltajs draugs, woi tawa firdi schee diwi zilweli arr' irr? woi tee par kahdu leetu tur naw bahruschees? un furram tu tad paklausiji? P. — p—.

Brihnischkiga Deewa glahbfchana.

Kahds kungs apmaldijahs weenreis Seemet, Amerikas leelös meschös, un ne warredams is mescha ahra kluht, uskaphu us augstu un resnu kohku, redseht, kurrä mallä gan effohd. Kad bij uskaphis, un nu pat gribbeja opfkattitees, tad arr' tuhlin kahja slihdeja, un kungs nobrauze zaurumä, kas bij ka leela alla. Par wolti tas darbojahs iskaphr; jo zauruma eekschpuffe bij warren glumma. Kamehr kungs par sawu nelaimi ta behdajahs un raudaja, un skaidri redseja, ka ne ka ne warreja glahbrees, un ka baddä turpat buhschoht jamirst, palikke us reis zaurums tumseh un ne ko wais ne redseja no sillas debbes-welwes. Nu tuhlin tas arri lahfscha pakkakahjas jütte, kas zaurumä nolaidehs, fur tam laikam bij sawa migga. No bailehm pahneims un ismissis kehre kungs lahfscham pee gurnim, uu tappe no scha swehra, kas nobihjees atkal no zauruma dewehs ahra, iswilkes lauka. Lahjis wis ilgi ne apfkattijahs, kas tam pee gurnim bij peekheeres, bet par kaku un galwu dewehs no kohka semmē un prohjam; un kungs atkal luhloja no mescha kluht ahra un Deewam pateize no wissas firds par scho brihnischkigu isglahbfchana. P. — p—.

Tahdi kuhleeni, kas ne fahp.

Wezzös laikös dshwoja Greekeru semmē gudris wihrs, Sokrates wahrda, tas ne apfkaites ne kad un ne par ko, lai tam, ne sinn, kas notikke. Kahdureis stahstija tam weens no winna mahzkeem: schis pats ar sawahm ausim effohd dsirdejis, ka weens zilweks scho (Sokratu) neganti effohd lammajis un kehijis. Sokrates atbildeja: »Lai winsch lamma, tas ne ko ne kaisch. Lai tas manni arr' iskull, kad ween pats ne esmu klast.« — Pehz kahda laika Sokrates fateel wezzu pasihstamu, un tam dohd mihligi labb'deen'; bet schis, lepmi uspubrees, eet garram, un labbudeenu wis ne atneimm. »Kapehz tad tu tahdu zilweku sweizini?« mahzekli sawu meisteri jautaja. Tas atbildeja: »Woi tad juhs gribbat, lai es arri tahds pats dumseh un rupschs esmu, ka winsch? P. — p—.

(Amal un 2trai lappai pawaddons no wessela bohgena, fur atrohdahs: Pamahzschana preeksch teem, kas pehz ta ihsta debbes zetta prassa. No Wahzu wallodas pahrtulkota. Pirma nodalka lihds zettortas nodalkas pirmu puffi.)

Brihw drikkheht. No Widsemmes General-gubernementes puffes: Dr. C. E. Napierky.